

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

تحقیق جشنواره رشد ششم (میدانی)

عنوان

شیوه های حضور مؤثر بانوان طلبه در فضای مجازی از دیدگاه طلاب شاغل به تحصیل

سطح (۳) شهر اصفهان

استاد راهنما

حجت الاسلام و المسلمین جواد سلیمیان

(زهره کدخدا زاده)

پژوهشگران:

فاطمه مؤمنی

مستانه بهاری

هدی خسروی

مرکز تخصصی فقه و اصول النفیسه

شهر اصفهان

پاییز ۹۶

فضای مجازی محیط ارتباطات بر پایه نرم افزارهای رایانه‌ای است که برای ساکنان خود امکانات، آزادی‌ها و آسیب‌هایی دارد.

با توجه به امکانات فراوان فضای مجازی، تبلیغ دین اسلام به‌عنوان مهم‌ترین فعالیت حوزه‌های علمیه در این فضا، اهمیت زیادی دارد. بنابراین طلاب به‌ویژه بانوان با حضور مؤثر خود می‌توانند از این فضا به‌نفع دین استفاده کرده و از تهاجم دشمنان جلوگیری کرده یا دفاع کنند.

این پژوهش با هدف اولویت‌بندی شیوه‌های حضور مؤثر بانوان طلبه در فضای مجازی از دیدگاه طلاب سطح سه شهر اصفهان در سال تحصیلی ۹۷ - ۹۶ و با روش میدانی انجام گرفت و درصدد پاسخگویی به این سؤال بود که آیا بین شیوه‌های حضور مؤثر طلاب در فضای مجازی تفاوت معناداری وجود دارد یا خیر. جامعه آماری متشکل از بانوان طلبه شاغل به تحصیل سطح سه شهر اصفهان بود.

ابزار گردآوری اطلاعات بر اساس پرسشنامه ۳۲ سؤالی محقق ساخته با آلفای کرونباخ ۰/۷۵٪ بررسی شد. از تعداد ۲۳۰ پرسشنامه توزیع شده، به ۱۵۹ عدد پاسخ داده شد.

نتایج حاصل از پژوهش بیانگر آن بود که فرضیه ما تأیید شد و بین شیوه‌های حضور مؤثر بانوان طلبه در فضای مجازی از دیدگاه طلاب، تفاوت معناداری وجود دارد و اثرگذاری این شیوه‌ها در نحوه حضور طلاب یکسان نیست. کلیدواژه: بانوان طلبه، فضای مجازی، تبلیغ دین، تبلیغ مجازی، حضور مؤثر.

فضای مجازی از مهم‌ترین مسائل جامعه می‌باشد. قابلیت‌ها، ویژگی‌ها و مشخصات این فضا، کم نظیر و پراثر است. آنچه اهمیت این فضا را از پدیده‌های مشابه دهه‌های اخیر بسیار بیشتر کرده است، در دسترس بودن و حضور بی‌مرز و دائمی آن کنار کاربران و درهمه‌شئون زندگی فردی و اجتماعی آنان می‌باشد؛ به نحوی که مصرف حجم گسترده‌ای از اطلاعات و برقراری ارتباطات، در هر لحظه و هر زمان، با افراد و گروه‌ها و کانال‌های شناخته شده و بدون هویت، به تدریج اندیشه، رفتار، شخصیت و همه جوانب زندگی انسان‌ها را تحت تأثیر قرار داده و سبک زندگی، ارزش‌ها و حتی باورهای جامعه را با تغییرات زیادی روبرو کرده و فرصت‌های بی‌نظیر و تهدیدهایی نرم و مخرب را به همراه آورده است.

جهان غرب با تمام توان و ابزار مختلف، در حال گسترش فرهنگ خود برای غالب شدن بر دیگر اندیشه‌ها و افکار کشورهای مشرق زمین، به ویژه جهان اسلام می‌باشد. از آنجا که رسالت طلاب روشننگری و تشریح راه درست و تمیز دادن آن از مسیر ضلالت و گمراهی می‌باشد، لازم است با برنامه‌ریزی اصولی و کارآمد از طریق غنابخشی به محتویات و مفاهیم دینی و نیز انبوه‌سازی آن در قالب‌های متفاوت، نوین و جذاب، حضوری فعال و قوی در عرصه فضای مجازی برای مقابله با این تبادل اطلاعات یک سویه و ضد ارزشی و منفی داشته باشند و با حضور گسترده خود در تمام قالب‌های موجود در فضای مجازی، از طریق ایجاد پایگاه‌های ارتباطی و اطلاعاتی با شیوه‌های نوین و پر مخاطب، تعاملی دوسویه در جهت گسترش تبادل اطلاعات، محتوا و تعاملات اجتماعی و فرهنگی بوجود آورند تا در این فضا، آموزه‌های ناب اسلامی و فرهنگ غنی دینی و ملی مشرق زمین و ایران اسلامی را عرضه نمایند.

چکیده.....	أ
مقدمه.....	ب
فصل اول: کلیات تحقیق.....	۱
۱-۱ بیان مسئله.....	۲
۱-۲ اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۳
۱-۳ سؤالات تحقیق.....	۴
۱-۳-۱ سؤال اصلی.....	۴
۱-۳-۲ سؤالات فرعی.....	۴
۱-۴ اهداف تحقیق.....	۴
۱-۴-۱ هدف کلی.....	۴
۱-۴-۲ اهداف جزئی.....	۵
فصل دوم: ادبیات نظری تحقیق.....	۶
۲-۱ پیشینه تحقیق.....	۷
۲-۲ مبانی و چهارچوب نظری تحقیق.....	۸
۲-۲-۱ حضور بانوان در فضای مجازی.....	۹
۲-۲-۲ تعریف فضای مجازی.....	۱۰
۲-۲-۳ مبانی تهدیدها و فرصت‌های مجازی.....	۱۱
۲-۲-۴ بیانات مقام معظم رهبری درباره فضای مجازی.....	۱۳
۲-۲-۵ شیوه‌های حضور مؤثر بانوان طلبه در فضای مجازی.....	۱۵

۱۵	 ۲-۲-۵-۱ آسیب شناسی
۱۶	 ۲-۲-۵-۲ مخاطب شناسی
۱۸	 ۲-۲-۵-۳ ارائه مطالب جذاب، علمی و مستند
۱۹	 ۲-۲-۵-۴ آشنایی به شبهات تازه مطرح شده
۲۰	 ۲-۲-۵-۵ تبلیغ در فضای مجازی با پشتیبانی حوزه ها و مراکز دینی
۲۱	 ۲-۲-۵-۶ آموزش روش های تبلیغ دین در فضای مجازی به طلاب
۲۲	 ۲-۲-۵-۷ کامنت گذاشتن، ایجاد وبلاگ و اتاق فکر
۲۲	 ۲-۲-۵-۸ آشنایی کامل با فضای مجازی
۲۳	 ۲-۲-۵-۹ تولید محتوا
۲۵	 ۲-۳ فرضیه تحقیق
۲۶	 ۲-۴ مدل تحلیل
۲۷	 فصل سوم: روش شناسی تحقیق
۲۸	 ۳-۱ روش تحقیق
۲۸	 ۳-۲ جمعیت آماری
۲۸	 ۳-۳ نمونه آماری
۲۹	 ۳-۴ شیوه نمونه گیری
۲۹	 ۳-۵ ابزار و تکنیک های جمع آوری اطلاعات
۲۹	 ۳-۶ اعتبار و پایایی تحقیق
۳۱	 ۳-۷ روش تجزیه و تحلیل داده ها
۳۱	 ۳-۸ تعریف نظری و عملی متغیرها

کتاب‌ها

*قرآن کریم.

۱. دهقانی، اشکذری، عباس (۱۳۸۷)، روشهای تبلیغی پیامبر صلی الله علیه و آله، قم: بقیه العتره.

۲. سیاح، طاهری، محمدحسین و دیگران، حقیقت مجازی؛ درباره فضای مجازی چه بدانیم و چه بگوییم؟، تهران: مرکز ملی فضای مجازی.

۳. محمد، کمال، حامد (زمستان ۹۴)، ناگفته‌های فضای مجازی، اصفهان: انتشارات عروج ایمان.

۴. محمدی، ری‌شهری، محمد، میزان الحکمه، ج ۳، قم: نشر دارالحديث.

مقالات

۱. اسلام پور، کریمی، عسگر (۱۳۲۸)، حضور بانوان در مسجد، ماهنامه سدار اسلام، ش ۸-۳۲۷، ص ۴۶.

۲. اکبری، احمد (بهار ۱۳۹۳)، فضای مجازی در انتظار محتوای دینی، فصلنامه ره‌آورد نور، ش ۴۶، صص ۴۸-۴۳.

۳. جعفریان یسار، حمید، خدایاری، ناهید، حسن زاده، لیلا (زمستان ۹۵)، آسیب‌شناسی فضای مجازی و خانواده، مجله مطالعات روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره دوم، ش ۴، ص ۱۵.

۴. حبیب‌اللهی، محمود (تابستان ۱۳۹۱)، اهمیت و جایگاه مخاطب‌شناسی در پایگاه‌های اینترنتی، مجله ره‌آورد نور،

ش ۳۹.

۵. خامه‌گر، محمد (تابستان ۱۳۸۶)، راهکارهای افزایش سهم قرآن در فضای مجازی، مجله ره‌آورد نور، ش ۱۹، ص ۱۹.

۶. ربیعی، علی (۱۳۹۲)، آسیب‌شناسی فضای مجازی؛ بررسی تأثیر استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی دانشجویان، فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، سال دوم، شماره ۶، صص ۴۳-۶۰.

۷. شاهچراغی، مهدی (پاییز ۱۳۹۰)، مخاطب‌شناسی در تبلیغ، پایگاه مجلات تخصصی نور: منبر، ش ۱، ص ۱۱۰.

۸. علیم‌رادی، مصطفی (پاییز ۱۳۹۵)، حوزه‌های علمی و فضای مجازی، مجله ره‌آورد نور، ش ۵۶، ص ۲۵.

۹. قاسمی، مرضیه، احمدی، مهدی (پاییز ۱۳۹۵)، فضای مجازی؛ فرصت‌ها و چالش‌های هویت دینی در بین جوانان ایرانی، ش ۵۶، ص ۳۳.

۱۰. کریمی، آرام، حسینی، امیر، نامی، محمدحسن (بهار ۱۳۹۶)، بررسی و تحلیل فضای مجازی بر فضای جغرافیایی و شناسایی رابطه بین احساس امنیت و اعتماد در کاربران نسبت به فضای مجازی با توجه به میزان استفاده از اینترنت، فصلنامه جغرافیایی سرزمین، سال چهاردهم، ش ۵۳، ص ۶۰-۶۱.

۱۱. گده کهریز، جهانبخش، اوجی، مغانلو، سلیمان، اوجی، مغانلو، حیدر، آسیب‌شناسی فضای مجازی و خانواده؛ تهدیدها، چالش‌ها، اولین کنگره علمی پژوهشی سراسری توسعه و ترویج علوم تربیتی و روان‌شناختی، جامعه اسلامی و علوم فرهنگی اجتماعی ایران، تهران: انجمن علمی توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین، قابل دسترسی در سایت:

<http://www.ocialsciences.ir>

<http://www.tasnimnews.com>

<http://www.khamenei.ir>

ضمن آرزوی موفقیت برای شما پرسشنامه ای که ملاحظه می کنید مربوط به شیوه های حضور موثر بانوان طلبه در فضای مجازی است. لذا از شما تقاضا داریم دقایقی از وقتتان را با صبوری به پاسخگویی سوالات اختصاص دهید. این پرسشنامه دارای نام و مشخصات نیست لذا اطمینان داشته باشید که نظرات شما نزد ما محفوظ خواهد ماند. پیشاپیش از همکاری شما عزیزان سپاسگزاریم.

سن: میزان تحصیلات کلاسیک: وضعیت تأهل: وضعیت شغل:

ردیف	پرسش	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱	آشنایی با آسیب‌های فضای مجازی در حضور مؤثر طلاب اثرگذار است.					
۲	فضای مجازی تا چه میزان می‌تواند با دین مقابله کند؟					
۳	مدت زمان تعامل شما با افراد خانواده چه مقدار است؟					
۴	شناخت شما از کاربران فضای مجازی چه میزان است؟					
۵	در گروه‌ها و کانال‌هایی که مرتبط با علایق جوانان است، عضو هستم.					
۶	در مطالبی که به اشتراک می‌گذارم، رده سنی و نوع نیاز مخاطبین را لحاظ می‌کنم.					
۷	محتوای تبلیغ دین ضرورتاً باید به زبان امروزی بیان شود.					
۸	از دیدگاه شما مطالب مستند تا چه میزان بر مخاطب اثرگذار است؟					
۹	آشنایی با زبان هنر در ارائه مطالب جذاب دینی کمک شایانی می‌کند.					
۱۰	با دیدن مطالب کاربردی، آن را با بیانی جدید و جذاب به اشتراک می‌گذارم.					
۱۱	شبیهات مربوط به اقتضاءات زمان و جامعه را می‌شناسم.					
۱۲	برای پاسخ به شبیهات دینی، تخصص لازم را دارم.					
۱۳	در فضای مجازی چه مقدار از وقت خود را صرف پاسخ به شبیهات دینی می‌کنید؟					
۱۴	به کانال‌ها و گروه‌هایی که شبیهات ضد دینی را مطرح می‌کنند، می‌پیوندم.					
۱۵	حوزه یا یک مرکز دینی خاص از فعالیت تبلیغی من در فضای مجازی پشتیبانی می‌کنند.					
۱۶	فعالیت در سایت کوثرنت موجب حضور و مشارکت بیشتر در فضای مجازی می‌شود.					
۱۷	مراکز دینی باید با اساتید و کارشناسان مجرب این حوزه تعامل داشته باشند.					
۱۸	با فنون تبلیغ در فضای مجازی آشنا هستم.					
۱۹	آموزش فنون تبلیغ در فضای مجازی به بانوان طلبه ضرورت دارد.					
۲۰	ایجاد رشته درسی جدید تبلیغ دین در فضای مجازی، در حوزه‌های علمیه خواهران ضرورت دارد.					
۲۱	آیا موافقید مدیر وبلاگ شخصی یا گروهی باشید.					
۲۲	آیا تمایلی به داشتن گروه یا کانال در شبکه‌های پیام‌رسان موبایلی دارید.					
۲۳	در مقابل مطالب نادرست دیگران در فضای مجازی عکس‌العمل نشان می‌دهم.					
۲۴	با پاسخ آنلاین به سؤالات کاربران موافق هستم.					

ردیف	پرسش	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۲۵	با آسیب‌های فضای مجازی آشنا هستم.					
۲۶	با نرم‌افزارهای پیام‌رسان آشنایی کامل دارم و از تمامی امکانات آن‌ها استفاده می‌کنم.					
۲۷	برای برقراری ارتباطی متفکرانه و آگاهانه با رسانه‌ها، دوره‌های سواد رسانه‌ای را گذرانده‌ام.					
۲۸	یکی از ابزارهای پاسخ به شبهات روز، فضای مجازی است.					
۲۹	در فضای مجازی مطالب را با قلم خود به اشتراک می‌گذارم.					
۳۰	محتوای تبلیغ را متناسب با مقتضیات زمان و مکان تولید می‌کنم.					
۳۱	وبلاگ‌نویسی دینی در تولید یا بازآفرینی محتوای مذهبی، جایگاه ویژه‌ای در تبلیغ دین دارد.					
۳۲	شناخت راهکارهای تولید محتوا در غنی‌سازی محتوای اینترنتی نقش بسزایی دارد.					

شیوه‌های حضور مؤثر بانوان طلبه در فضای مجازی را با شماره‌گذاری اعداد ۱ تا ۹ اولویت‌بندی کنید.

- آسیب‌شناسی
- مخاطب‌شناسی
- ارائه مطالب جذاب و علمی و مستند
- آشنایی با شبهات تازه مطرح شده
- تبلیغ در فضای مجازی با پشتیبانی حوزه و مراکز دینی
- آموزش روش‌های تبلیغ دین در فضای مجازی به طلاب
- کامنت‌گذاشتن، ایجاد وبلاگ و کانال و اتاق گفتگو
- آشنایی کامل با فضای مجازی و نرم‌افزارها
- تولید محتوا